

STORTINGET

Innst. 159 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:36 S (2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om at penger til barna skal gå til barna

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en lovfestet grense for hvor mye av offentlige tilskudd til barnehage og foreldrebetaling i barnehagen som kan brukes på kostnader til fast eiendom, herunder husleie.
- Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til et lovfestet krav om at overskudd fra salg av barnehageeiendom som har mottatt offentlige tilskudd til eiendom, skal tilfalle framtidige husleieutgifter i barnehagen.
- Stortinget ber regjeringen kartlegge salgssummer fra kjøp og salg av barnehagebygg, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte innen juni 2025.
- Stortinget ber regjeringen kartlegge utviklingen av leieprisene for privateide barnehager siden 2018 og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.
- Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som sørger for at kommunene i større grad får rett til å styre det helhetlige barnehagetilbudet i den enkelte kommune, for å forhindre at det utelukkende er kommunale

barnehager som må legges ned ved fallende fødselstall i kommunene.

- Stortinget ber regjeringen utrede en modell for kommunal forkjøpsrett av barnehagebygg som sikrer at kommuner får rettighet til å kjøpe tilbake barnehagebygg som på ulikt vis er offentlig finansiert, enten gjennom tilskudd, offentlige støtteordninger som lån i Husbanken eller ved at barnehagene har fått tilgang på gratis eller svært redusert tomtepris ved bygging av barnehagen.
- Stortinget ber regjeringen følge opp Velferdstjenestevalgets utredning (NOU 2020:13) og vurdere om gevinster fra salg av barnehageeiendommer er å anse som ulovlig offentlig støtte til en kommersiell eiendomsvirksomhet snarere enn til en ikke-økonomisk barnehagevirksomhet, og undersøke om lovverket åpner for å kreve eventuell ulovlig statsstøtte tilbakeført, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på [stortinget.no](#).

Komiteens behandling

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun har uttalt seg om forslaget i brev av 3. februar 2025. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. Høringsinnspillene er tilgjengelige på sakens side på [stortinget.no](#).

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Linda Hofstad Helleland og Kari-Anne Jønnes, fra Senterpartiet, Kjerstin Wøyen Funderud og Marit Knutsdatter Strand, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, visertil representantforslaget.

Komiteen mener det er et mål at alle barn skal gis tilbud om gode og trygge barnehager. Komiteen understreker også at tjenester som er finansiert av skattebetalerne, skal gi viktige velferdsgoder, og at en godt fungerende barnehagesektor er viktig i et moderne velferdssamfunn. At alle barn har fått lovfestet rett til barnehageplass, og at man gjennom Barnehageforliket fra 2003 fikk sikret full barnehagedekning, var en god og viktig velferds- og utdanningsreform.

Komiteen vil fremheve viktigheten av at alle barn får en god start i livet. Barn trenger å ha stabile voksne rundt seg som har kompetanse om barn og forståelse for barns behov. Et mangfold av barnehager med god bemanning er viktig for barnas trivsel og utvikling. Komiteen vil understreke viktigheten av et system der alle barnehager har gode og forutsigbare rammevilkår, slik at de kan utvikle høy kvalitet i tilbudet og sikre langsiktige investeringer i kompetanse, bygg og infrastruktur. Komiteen vil videre understreke viktigheten av et rettfærdig og forutsigbart finansieringssystem som ikke kan misbrukes. Komiteen viser til at private barnehager har vært viktige for å sikre den tverrpolitiske målsettingen om full barnehagedekning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre, viser til at Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus har inngått en avtale om styring og finansiering av barnehager. I avtalen bes regjeringen om å legge frem en lovproposisjon om regulering og finansiering av barnehagesektoren våren 2025, som oppfølging av enigheten. Flertallet viser videre til at disse partiene er enige om at barnehagen bare skal dekke kostnader som direkte gjelder godkjent drift av barnehagen. Videre er partiene enige om at det skal presiseres at det også stilles krav til kostnadens omfang. Dette skal blant annet bidra til å forhindre at barnehager pådrar seg urimelig høye husleiekostnader.

Flertallet viser til at partiene i avtalen peker på flere viktige grep for å sikre en god barnehagedekning med et bredt mangfold av barnehagetilbud, og at helhe-

ten i ny regulering for barnehager er viktig for ro både i private og kommunale barnehager.

Flertallet viser til at forslag til endringer i barnehageloven skal behandles i Stortinget våren 2025.

Flertallet viser videre til at det har vært vurdert om det bør innføres kommunal forkjøpsrett ved salg av barnehageeiendom. Kunnskapsministeren skriver i sin uttalelse til komiteen at forkjøpsrett er en komplisert regulering som det er usikkert om kommunene vil ha kompetanse og ressurser til å kunne benytte seg av, og at det også er usikkert hvilken effekt det vil ha på markedet. Flertallet mener det ikke bør innføres kommunal forkjøpsrett ved salg av barnehageeiendom.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil understreke viktigheten av likebehandling og forutsigbare rammevilkår. En av årsakene til at Norge scorer høyt på internasjonale kåringer om levestandard, er at det er lite korrupsjon, og at det er likhet for loven. Eiendomsretten og avtaleretten står sterkt, og det er transparente forhold når det gjelder politikk, investeringer og offentlig forbruk. Disse medlemmer vil særlig påpeke at eiendomsretten er en grunnpilar i alle vellykkede samfunn og økonomier. Denne eiendomsretten gjelder for alle aktører, uavhengig av om de er privatpersoner, næringsenheter, organisasjoner, stiftelser eller offentlige enheter.

Disse medlemmer vil påpeke at man over mange år har hatt store økninger i eiendomsverdiene flere steder i landet. Dette har naturlig nok medført at mange eiendomsbesittere har solgt eiendom med overskudd. Noen av dem som har solgt eiendommer med overskudd, har vært private barnehageeiere. Disse medlemmer vil påpeke at alle aktører må få lov til å tjene penger på eiendomssalg. Å nekte utvalgte aktører eller utvalgte bransjer å tjene penger på å selge sin private eiendom og virksomhet er et radikalt inngrep i eiendomsretten og rettssikkerheten, og vil bidra til stor uro og uforutsigbarhet.

Disse medlemmer vil videre påpeke at påstanden i representantforslaget om at «For hver krone som tas ut i profitt, går det én krone mindre til barna og de ansatte» er grunnleggende feil. Muligheten til å tjene penger er grunnlaget for hele det økonomiske systemet. Fjernes muligheten til å tjene penger, fjerner man samtidig alle private aktører. Dette vil ha store, negative konsekvenser for både velstand og verdiskaping. Disse medlemmer vil påpeke at konkurranse og bruk av private aktører har vist seg å fungere svært godt på barnehageområdet. At man i Norge har oppnådd full barnehagedekning, hadde vært umulig uten private barnehager. De private barnehagene scorer systematisk høyt i brukertilfredshet og er i tillegg billigere for det offentlige enn kommunale barnehager.

Disse medlemmer mener representantforslaget vil bety en ødelegging av den vellykkede barnehagesektoren, og går imot alle forslagene som fremmes.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt er kritiske til at velferdsstaten utfordres av kommersialisering og krefter som ønsker økt profitt fra drift av offentlig finansierte tjenester og infrastruktur. Velferdstjenester som er finansiert av det offentlige, har i sitt mandat å sikre gode tjenester til befolkningen, og ikke berike kommersielle aktører. Et utbytte fra en offentlig finansierte velferdstjeneste er et direkte utbytte av skattepenger som skulle blitt brukt til ansatte og drift av velferdstjenesten. Disse medlemmer mener i motsetning til medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre at det er grunnleggende feil at fellesskapet skal fortsette å finansiere privat luksus hos eiere som over flere år har tatt ut flere milliarder i utbytte fra barnehagesektoren, samtidig som barnehagesektoren har et svært stort behov for mer penger til flere ansatte.

Disse medlemmer er opptatte av at alle barnehager skal drives med det formål å gi barn en trygg og god barnehagehverdag, og foreldrene en visshet om at eierne har fullt fokus på dette, uavhengig av om barnehagen er kommunal, ideell eller kommersiell. Det har vært en utvikling i barnehagesektoren der få aktører har hatt spillerom til å hente ut mange milliarder i profitt på å skille ut barnehagedrift og barnehageeiendomsdrift. Denne utviklingen har undergravet intensjonen med ordningen for offentlig støtte til å starte og drive barnehage. Muligheten til å tjene store penger på barnehage har ført til en utvikling hvor en stadig større andel av barnehagene drives av de få store kommersielle barnehagekonsernene.

Disse medlemmer er bekymret for at man ikke synes å klare å snu den uheldige utviklingen der stadig større kjeder kjøper opp enkeltstående barnehager og bruker sitt handlingsrom for å stadig øke profitten. Det er behov for å få en oversikt over problemet, for så å utrede om det er mulig å regulere og få på plass et lovverk som sørger for at barnehagene drives til beste for barna, ikke som aktører i et eiendomsmarked.

Disse medlemmer viser til at bemanningssituasjonen i mange barnehager i dag er på et kritisk nivå, og stadig færre søker seg til barnehagelæreryrket. Realiteten er at hver krone som tas ut i profitt, er én krone mindre til barna og de ansatte. Foreldrepenge og penger som bevilges til barnehage, bør og må gå til å sørge for barnehager der de ansatte har mange nok kolleger til å gi barna god oppfølging, der bygg og utearealer er tilpasset bruken, og der det pedagogiske tilbudet er godt. Det offentlige bevilger store beløp til barnehage hvert år, og det er sløsing av fellesskapets midler at disse pengene tas ut som utbytte av eiere, fremfor at de brukes på

barna og de ansatte, slik at det blir barnehager med høy kvalitet.

Disse medlemmer mener at kommunene må gis økte muligheter for å styre barnehagetilbudet i sin kommune. Det er kommunen som har ansvaret for at alle får sin rett til barnehageplass innfridd, og da må også kommunene ha myndighet til å styre politikken på dette området i egen kommune. Basert på faktorer som lave forventninger til fødselstall i mange kommuner, at kommuner kun kan legge ned de kommunale barnehagene, kommersielle oppkjøp av private barnehager og at kommuner ikke har forkjøpsrett ved salg av barnehageeiendom, frykter disse medlemmer at det om noen år vil være kommuner hvor det kun er kommersielle kjeder som driver barnehager finansiert av fellesskapets midler. Disse medlemmer frykter at et nytt barnehageforlik, slik det nå foreligger, ikke vil løse de nevnte utfordringene og dermed ikke bidra til å etablere et nytt lovverk til fellesskapets beste.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en lovfestet grense for hvor mye av offentlige tilskudd til barnehage og foreldrebetaling i barnehagen som kan brukes på kostnader til fast eiendom, herunder husleie.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til et lovfestet krav om at overskudd fra salg av barnehageeiendom som har mottatt offentlige tilskudd til eiendom, skal tilfalle framtidige husleieutgifter i barnehagen.»

«Stortinget ber regjeringen kartlegge salgssummer fra kjøp og salg av barnehagebygg og komme tilbake til Stortinget på egnet måte innen juni 2025.»

«Stortinget ber regjeringen kartlegge utviklingen av leieprisene for privateide barnehager siden 2018 og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som sørger for at kommunene i større grad får rett til å styre det helhetlige barnehagetilbudet i den enkelte kommune, for å forhindre at det utelukkende er kommunale barnehager som må legges ned ved fallende fødselstall i kommunene.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en modell for kommunal forkjøpsrett av barnehagebygg som sikrer at kommuner får rettighet til å kjøpe tilbake barnehagebygg som på ulikt vis er offentlig finansierte, enten gjennom tilskudd, offentlige støtteordninger som lån i Husbanken eller ved at barnehagene har fått tilgang på

gratis eller svært redusert tomtepris ved bygging av barnehagen.»

«Stortinget ber regjeringen følge opp Velferdstjenesteutvalgets utredning (NOU 2020:13) og vurdere om gevinster fra salg av barnehageeiendommer er å anse som ulovlig offentlig støtte til en kommersiell eiendomsvirksomhet snarere enn til en ikke-økonomisk barnehagevirksomhet, og undersøke om lovverket åpner for å kreve eventuell ulovlig statsstøtte tilbakeført, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en lovfestet grense for hvor mye av offentlige tilskudd til barnehage og foreldrebetaling i barnehagen som kan brukes på kostnader til fast eiendom, herunder husleie.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til et lovfestet krav om at overskudd fra salg av barnehageeiendom som har mottatt offentlige tilskudd til eiendom, skal tilfalle framtidige husleieutgifter i barnehagen.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen kartlegge salgssummer fra kjøp og salg av barnehagebygg og komme tilbake til Stortinget på egnet måte innen juni 2025.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen kartlegge utviklingen av leieprisene for privateide barnehager siden 2018 og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som sørger for at

kommunene i større grad får rett til å styre det helhetlige barnehagetilbudet i den enkelte kommune, for å forhindre at det utelukkende er kommunale barnehager som må legges ned ved fallende fødselstall i kommunene.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utrede en modell for kommunal forkjøpsrett av barnehagebygg som sikrer at kommuner får rettighet til å kjøpe tilbake barnehagebygg som på ulikt vis er offentlig finansiert, enten gjennom tilskudd, offentlige støtteordninger som lån i Husbanken eller ved at barnehagene har fått tilgang på gratis eller svært redusert tomtepris ved bygging av barnehagen.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen følge opp Velferdstjenesteutvalgets utredning (NOU 2020:13) og vurdere om gevinster fra salg av barnehageeiendommer er å anse som ulovlig offentlig støtte til en kommersiell eiendomsvirksomhet snarere enn til en ikke-økonomisk barnehagevirksomhet, og undersøke om lovverket åpner for å kreve eventuell ulovlig statsstøtte tilbakeført, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:36 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om at penger til barna skal gå til barna – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 4. mars 2025

Hege Bae Nyholt

leder

Himanshu Gulati

ordfører

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/368-

3. februar 2025

Representantforslag 36 S (2024-2025) om at penger til barna skal gå til barna

I januar 2023 la regjeringen fram strategien Barnehager for en ny tid – nasjonal barnehagestrategi mot 2030 (barnehagestrategien). I strategien beskriver regjeringen sin politikk og sine mål for barnehagesektoren, og varslet en gjennomgang av regelverket for finansiering og styring av barnehagesektoren. Høsten 2023 sendte Kunnskapsdepartementet forslag til nye regler på høring. I etterkant av høringen høsten 2023, har partiene Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus på Stortinget, inngått et forlik. I forliket er partiene blant annet enige om at forslagene til nye regler skal legge til rette for god barnehagedrift, og at private barnehager skal ha forutsigbare rammevilkår og en sunn og bærekraftig økonomi. Disse partiene ba videre regjeringen om å sende nye forslag om regler om driftstilskudd og tilskudd til pensjon på høring. De var enige om at høringen skulle omtale de helhetlige endringene i finansiering av private barnehager, herunder forslag til tilskudd til eiendom, slik at høringsinstansene kan uttale seg om dette.

På bakgrunn av innspillene til høringen høsten 2023, og de rammene for nytt regelverk som de seks partiene på Stortinget har inngått forlik om, utarbeidet Kunnskapsdepartementet nye forslag til regler om finansiering av private barnehager. Disse nye forslagene ble sendt på høring i november 2024. Høringsfristen gikk ut 6. januar 2025.

Som det fremgår av barnehagestrategien er regjeringen opptatt at både private- og kommunale barnehager er en viktig del av kommunens velferdstilbud. Gode barnehager er viktig for både barn, foreldre og samfunnet, og regjeringen er opptatt av at pengene fellesskapet bruker på barnehage skal gå til å gi barna våre et best mulig barnehagetilbud.

Gode barnehagebygg er viktige som ramme for et godt barnehagetilbud, ikke som investeringsobjekter for kommersielle aktører.

Det føres ikke noen offentlig statistikk over salgssummer for barnehageeiendom, siden dette i utgangspunktet er ansett som konkurransesensitiv informasjon. Regjeringen har derfor ikke noen løpende oversikt. Telemarksforskning anslo at det i perioden 2014 til 2021 er gjort verdiuttak på om lag 16,8 mrd. kroner, i konsernbidrag, utbytte, og beregne kjøpe summer og eiendomstransaksjoner kartlagt i media.

Regjeringen legger til grunn at barnehagetilbudet, slik det er organisert i Norge, ikke er å anse som økonomisk aktivitet, verken for kommunale eller private barnehager, slik dette begrepet er tolket og praktisert etter EØS-avtalens regler om statsstøtte, jf. Prop. 82 L (2021-2022) Endringer i barnehageloven (selvstendig rettssubjekt, forbud mot annen virksomhet, meldeplikt m.m). Gevinster fra salg av barnehageeiendommer er derfor ikke ulovlig etter EØS-avtalens regler om statsstøtte.

Eventuelle krav i barnehageloven til bruk av overskudd fra salg av barnehageeiendom, må vurderes opp mot Grunnlovens bestemmelser om tilbakevirkende kraft og eiendomsrett og Den europeiske menneskerettskonvensjon tilleggsprotokoll 1 artikkel 1 (EMK P1-1) om beskyttelse av eiendom. Når det gjelder eksisterende barnehager, kan disse bestemmelsene gi barnehagene et visst vern mot inngrep i eventuelle økonomiske rettigheter.

Når det gjelder utviklingen av leiepriser, gjør jeg oppmerksom på at de private barnehagene hvert år skal rapportere sine leiekostnader i resultatregnskapet. Telemarksforskning publiserer en årlig rapport «Kostnader i barnehagene», der de blant annet går gjennom eiendomskostnader for private barnehager. Leieprisene i private barnehager er altså allerede godt dokumentert. Rapporten «Finansiering og regulering av private barnehagers eiendomskostnader mellom 2016 og 2021» fra BDO, viser at barnehager som eier, økte eiendomskostnadene med om lag 16 prosent, mens barnehager som leier internt og barnehager som leier eksternt har hatt en tilsvarende økning på henholdsvis 27 og 35 prosent.

Regjeringen har i høringen av forslag til nye regler om styring og finansiering av barnehagesektoren høsten 2023, foreslått å presisere i loven at kostnadene som belastes barnehagen, bare skal ha et omfang som er rimelig for å oppnå formålet med anskaffelsen eller ytelsen. Regjeringen har videre foreslått å endre barnehageloven slik at kravene til transaksjoner med nærstående også skal gjelde mellom parter i interessefelleskap. De forslåtte endringene skal blant annet bidra til å forhindre at barnehager pådrar seg urimelig høye husleiekostnader i forbindelse med eiendomshandel.

Tidligere har regjeringen vurdert om det bør innføres kommunal forkjøpsrett ved salg av barnehageeiendom, og i høringen høsten 2023 ba vi om høringsinstansenes syn på dette. Det var ikke så mange instanser som uttalte seg om dette spørsmålet, og blant de som uttalte seg var synspunktene ganske delt. Forkjøpsrett er en komplisert regulering som det er

usikkert om kommunene vil ha kompetanse og ressurser til å kunne benytte seg av, og det er også usikkert hvilken effekt det vil ha på markedet.

Videre har regjeringen hatt på høring forslag om å gi kommunen mulighet til å endre antall barnehageplasser en barnehage er godkjent for, når det er nødvendig for å hindre overkapasitet i hele eller deler av kommunen. Forslaget møtte motstand i høringen. I forliksavtalen mellom partiene, er det enighet om at dette forslaget ikke følges opp i den kommende proposisjonen til Stortinget, men det skal omtales i lovproposisjonen at kommunen, i samarbeid med de private barnehagene, skal dimensjonere kapasiteten i det samlede barnehagetilbudet.

Jeg skal følge opp forliksavtalen og tar sikte på å legge frem en lovproposisjon for Stortinget våren 2025. I lovproposisjonen vil jeg både følge opp de forslagene som har vært på høring nå, og forslag til regelverksendringer som var på høring høsten 2023.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur

